

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Центр заочної, дистанційної і вечірньої форм навчання

Кафедра журналістики та філології

**ХУДОЖНЬО-ПУБЛІЦИСТИЧНІ ЖАНРИ:
ДОБІРКА АВТОРСЬКИХ МАТЕРІАЛІВ**
Artistic and publicistic genres: a selection of the author's materials

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «бакалавр»
студентки спеціальності «Журналістика»,
освітньої програми «Журналістика»,
групи ЖТдн – 72 б
Забіяки Валерії Андріївни

Науковий керівник:
Сидоренко Ольга Павлівна,
кандидат педагогічних наук, доцент

Суми 2021

Забіяка В. А. Художньо-публіцистичні жанри: добірка авторських матеріалів [Текст] : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня бакалавра; спец.: 061 Журналістика / В. А. Забіяка; наук. керівник О. П. Сидоренко. – Суми: СумДУ, 2021. – 30 с.

Робота має творчий характер. Робота має творчий характер. Авторка з урахуванням теорії художньо-публіцистичної журналістики, моніторингу медіаринку, визначення специфіки функціонування матеріалів цієї групи жанрів пропонує власний інформаційний проєкт. Мета роботи – створити добірку матеріалів у жанрах художньої публіцистики.

Ключові слова: художньо-публіцистичні жанри, нарис, фейлетон, замальовка.

ЗМІСТ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	4
ВСТУП.....	4
1. Теоретичні основи підготовки журналістських матеріалів у жанрах художньої публіцистики	7
2. Обґрунтування інформаційного продукту на основі аналізу інформаційного ринку	14
3. Специфікація інформаційного продукту.....	16
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	18
II. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ.....	20
ВИСНОВКИ.....	29

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

ВСТУП

Сучасна журналістика відіграє важливу роль у житті соціуму і прагне задовольнити не лише інформаційні, інтелектуальні, але й естетичні потреби широкої аудиторії. Журналістський текст – це специфічний інформаційний продукт, якому властиві певні стійкі ознаки. Сучасні журналістські матеріали, все частіше присвячуються розгляду актуальних і масштабних проблем, їх зміст вибудовується як синтез явищ і фактів дійсності, із залученням достовірних історичних доказів і теоретичних розрахунків, а також на аналізі досвіду окремої особистості.

Журналістика, і художня зокрема, порушує актуальні політичні, соціальні, економічні, екологічні, побутові і навіть філософські питання соціуму, а відтак і її тематичне коло може охоплювати широкий спектр аспектів: політика, ідеологія, економіка, культура, спорт, поточні події, які розкриваються крізь призма певних політичних чи ідеологічних установок. Предметом відображення у художній публіцистиці є людина, її соціальні відносини, а також актуальні проблеми суспільства. Основними рисами художньої журналістики є яскраво представлена авторська позиція, концептуалізм, документалізм, типізація образів, масштабність висновків та узагальнень, інтерпретація проблем суспільного життя в журналістських матеріалах, демонстративність авторського ставлення, інтерактивність.

У сучасних мас-медіа більшість публікацій - це тексти інформаційних жанрів, менше аналітичних матеріалів, і ще менше художньо-публіцистичних творів. Художньо-публіцистичні матеріали найскладніше створювати і, відповідно, й сприймати, адже вони вимагають дуже багато інтерпретаційних зусиль як адресата, так і адресанта. Це зумовлено наявністю підтекстової інформації, створенням образу, вираженням авторської позиції щодо предмета мовлення. Перед журналістом, який працює у художньо-публіцистичних

жанрах, стоїть завдання не лише створити текст на основі перевіреної інформації та соціально важливих фактів, а й створити художній образ. Мета публіциста полягає не лише в тому, щоб повідомити про стан справ у суспільстві, а й переконати читачів у необхідності певного ставлення до представлених фактів та необхідності певної поведінки. Саме такі завдання обумовлюють яскраве емоційного та експресивного забарвлення журналістського стилю, що не властиво для інших способів відображення дійсності. А відтак художньо-публіцистичним текстам властиві відкрита тенденційність, суперечливість та емоційність. Актуальність нашої роботи полягає в тому, що сьогодні проблеми художньо-публіцистичних жанрів однією із дискусійних наукових проблем: не встановлена остаточно типологія жанрових різновидів, виникають нові форми подання інформації, межі жанрів розмиваються. А непопулярність жанрів цієї групи на сторінках масових видань визначає потребу в дослідженнях практичних аспектів журналістської діяльності.

Теоретичним і практичним аспектам художньої публіцистики присвячено низку праць із сучасного журналістикознавства. Наприклад, О. Сніжко здійснила спробу узагальнити погляди науковців на жанрову систему публіцистичних текстів і визначити місце художньої публіцистики в загальній системі журналістських жанрів. У. Лешко досліджувала місце художньо-публіцистичних жанрів в системі інтернет-журналістики. У роботі С. Хороб порушується питання жанрового розмаїття і приналежності цієї групи жанрів до художньої літератури та журналістики. Специфіку окремих жанрових різновидів художньої публіцистики вивчали: М. Балаклицький, І. Гаврилюк, Т. Ковальова та інші.

Мета кваліфікаційної роботи – створити добірку журналістських матеріалів у жанрах художньої журналістики.

Для досягнення визначеної мети необхідно було виконати такі **завдання**:

- розглянути теоретичні засади підготовки журналістських матеріалів у художньо-публіцистичних жанрах;
- обґрунтувати доцільність підготовки авторських журналістських матеріалів на основі аналізу медіаринку;
- підготувати власний інформаційний продукт соціальної тематики;
- визначити специфікацію інформаційного продукту.

Структура роботи визначається вимогами до кваліфікаційних творчих робіт спеціальності 061 «Журналістика» освітнього ступеня «бакалавр» і складається із пояснювальної записки, інформаційного доробку та висновків. У пояснювальній записці зазначено актуальність роботи, її мета і завдання; наводиться аналіз медіаринку щодо функціонування художньо-публіцистичних матеріалів, розкривається специфікація авторського інформаційного продукту, а також подається список використаних у процесі виконання завдань роботи наукових джерел інформації. У висновках викладено основні результати роботи.

1. Теоретичні основи підготовки журналістських матеріалів із соціальної проблематики

Журналісти подають інформацію своїй аудиторії у різних жанрових формах. Традиційно жанр розглядається як своєрідна змістовно-формальна система, структурований відповідним чином інваріант до пропонованої автором моделі світу, як форма зберігання соціального досвіду. У «Словнику журналіста: терміни, мас-медіа, постаті» жанр визначається як «історично сформований стійкий тип медіатору з відповідною структурою, способом засвоєння фактичного матеріалу та функціями» [2, с. 37].

Терміни «жанр» та «диференціація жанрів» є одними з найважливіших і неоднозначних у журналістиці. Жанрові форми надзвичайно мобільні, вони легко трансформуються залежно від змін у зовнішньому соціокультурному контексті. Жанр завжди зумовлений такими обставинами, як середовище та об'єктивні якості описуваного або аналізованого об'єкта, явища, процесу; завданнями та конкретними цілями, на які спрямована публікація; світоглядні, морально-етичні, естетичні, професійні та індивідуально-психологічні особливості автора.

Логічними причинами диференціації жанрів є такі: мета, яку вони переслідують; характер, властивості, оригінальність відображених предметів і явищ; ступінь (глибина) проникнення в реальність; ступінь деталізації; кількість зібраних фактів, обсяг інформації; включення авторської оцінки в предмет опису; особливості видання, для якого готується видання. Поділ жанрів може базуватися на типі, який використовується в конкретному журналістському тексті. Основою для інформаційних жанрів буде розповідь, яку можна виразити схемою: дія 1 + дія 2 + дія 3; для аналітичних жанрів - міркування (судження 1 + судження 2 + судження 3 = висновок); для художньо-публіцистичних - опис (ознака 1 + ознака 2 + ознака 3).

За співвіднесеністю з реальністю інформація в журналістському тексті може бути [11, с. 86-87]: 1) змістово-фактуальна – відображення подій, фактів,

процесів, які відбуваються в реальному світі; такий тип інформації властивий інформаційним жанрам; 2) змістово-концептуальна – індивідуально-авторське розуміння причинно-наслідкових відношень між явищами, описаними засобами змістово-фактуальної інформації, що впливає на розуміння читачем їхньої значущості у соціальному, політичному, культурному житті суспільства; такий тип інформації властивий аналітичним жанрам; 3) змістово-підтекстова – імпліцитний / прихований зміст тексту, виникає на основі образності слова, здатності мовних структур породжувати асоціації та додаткові смисли. Такий тип інформації властивий художньо-публіцистичним жанрам, агітаційним текстам.

В одних випадках журналістські матеріали вимагають констатації, оперативності, інформаційного змісту, в інших – дослідження, аналізу, коментаря. Традиційно всі тексти журналістики відповідно до трьох типів зображення дійсності поділяються на три групи: 1) фактографічні, інформативні (засновані на емпіричному типі зображення); 2) дослідницькі, аналітичні (теоретичний тип); 3) художньо-публіцистичні. Ступінь глибини проникнення пізнавального суб'єкта в об'єкт визначає вибір жанру. Вчений А. Тертичний визначає три групи журналістських текстів: перша фіксує очевидні характеристики, друга орієнтована на вияв глибинних зв'язків (мотиви, інтереси, наміри, дії різних соціальних сил, особистостей, з'ясування суперечностей, оцінка значення різних явищ), третій узагальнює в образній формі пізнане [13, с. 55].

Художній метод застосовується здебільшого в художньо-публіцистичних жанрах (фейлетон, памфлет, есе). Тут викладено факт та подано його образне тлумачення. У сучасних ЗМІ ця група жанрів поступово витісняється інформаційно-аналітичними жанрами і практично не використовується в пресі.

Художня журналістика – це авторський аналіз реальних подій за допомогою емоційно-чуттєвих засобів: есе, портрет, есе, памфлет, етюд, фейлетон тощо. У «Словнику журналіста: терміни, мас-медіа, постаті» під

художньо-публіцистичними жанрами розглядаються тексти, що належать до «авторської», «письменницької» журналістики, які відрізняються від інших жанрових різновидів журналістики передусім «художньою образністю, емоційною насиченістю, глибиною авторського узагальнення дійсності» [Бідзіля, с. 38]. До таких текстів належать насамперед нарис, зарисовка, портрет, есе. Крім того, автори словника підкреслюють, що в межах художньо-публіцистичних текстів можна виділити й групу сатиричних жанрів, які створюються на основі «сатиричного сприйняття дійсності (фейлетон, памфлет, сатиричний коментар тощо) [2, с. 38].

Зупинимося на жанрах, які представлені в кваліфікаційній роботі як творчі проєкти.

Есе – це «невеликий за обсягом прозовий твір, що має довільну композицію і в якому висловлюються індивідуальні авторські міркування та враження щодо актуальних тем і проблем, при цьому автор не претендує на вичерпне і визначальне трактування теми» [2, с. 36]. В есе, які і в інших жанрах художньої публіцистики, факт виконує не змістоутворювальну, а ілюстративну функцію. У такому разі важливим є не сам факт, а його сприйняття та інтерпретація автором, а потім і читачем. Факт розглядається як образ, близький до малих форм художньої літератури, конкретний, заснований на фактичному матеріалі.

Нарис – це «класичний художньо-публіцистичний жанр, якому властива специфічна розлога побудова, особливий рівнем типізації, він відзначається яскравими мовностилістичними засобами, містить об'єкт змалювання (як правило, героя нарису)» [2, с. 57], а крім того, нарису притаманне глибоке творче осмислення, образність, наявність художнього вимислу, органічне поєднання белетристики й документалістики. Мета нарису – подати наочне уявлення про людей, показати їх у дії, розкрити суть явища. Есе може бути тематичним (портретним, проблемним) та описовим (подія, подорож).

2. Обґрунтування інформаційного проекту на основі аналізу медіавидань

На сьогодні традиційно інтернет-видання доволі рідко використовують жанри художньої публіцистики. Про це принаймні говорять дослідники сучасного журналістського дискурсу. Тож, щоб перевірити це твердження, ми розглянули жанрову палітру таких видань, як «Газета по-українськи» та «Вінницьку газету» – часопис Вінницької громади. Ми розглянули 392 матеріали «Газети по-українськи», що вийшли упродовж лютого 2021 року. Із них 28 є художньо-публіцистичними. Це становить 6,8% від загальної кількості публікацій. Це невелика частка, якщо брати загальну кількість інших жанрів – інформаційних та аналітичних, опублікованих в інтернет-газеті.

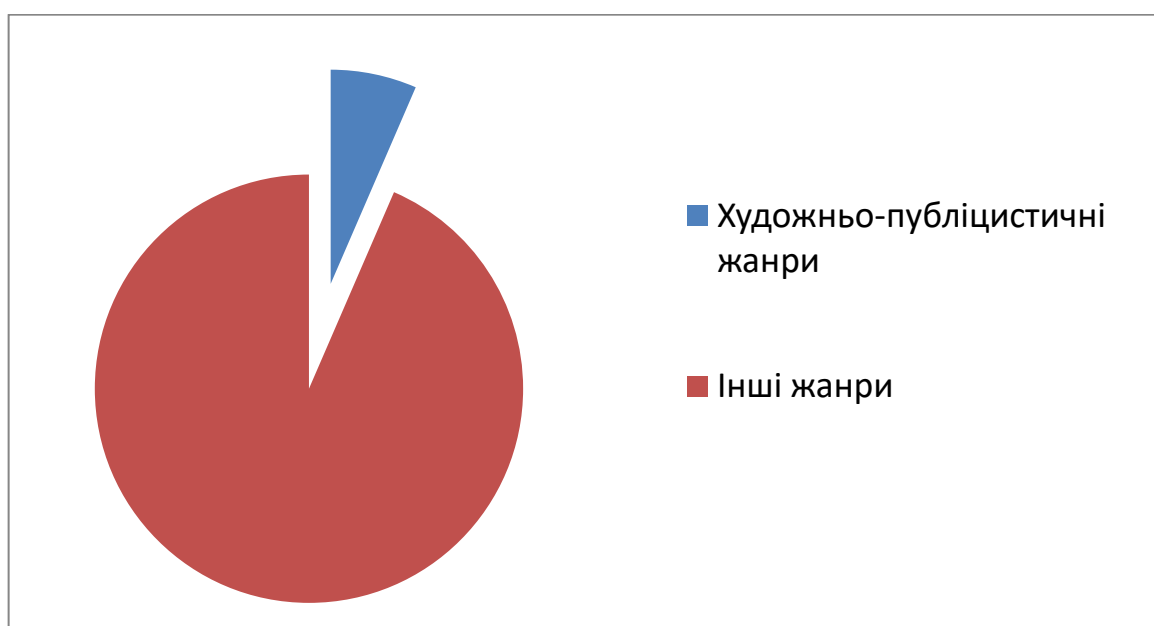

Рис. 1. – Частка художньо-публіцистичних матеріалів у «Газеті по-українськи»

Ми розглянули жанрові різновиди художньо-публіцистичних публікацій і з'ясували, що журналісти пишуть свої матеріали у таких різновидах, як: життєва історія, портретний нарис, есе, сатирична замітка, замальовка,

описовий нарис. Про те, який із жанрових різновидів є більш популярним, свідчить наведена у рисунку 2 діаграма.

Про те, які жанри художньої журналістики використовуються журналістами у «Газеті по-українськи», показує діаграма на рисунку 2. Як видно з діаграми, найбільш популярним у журналістів є портретний нарис.

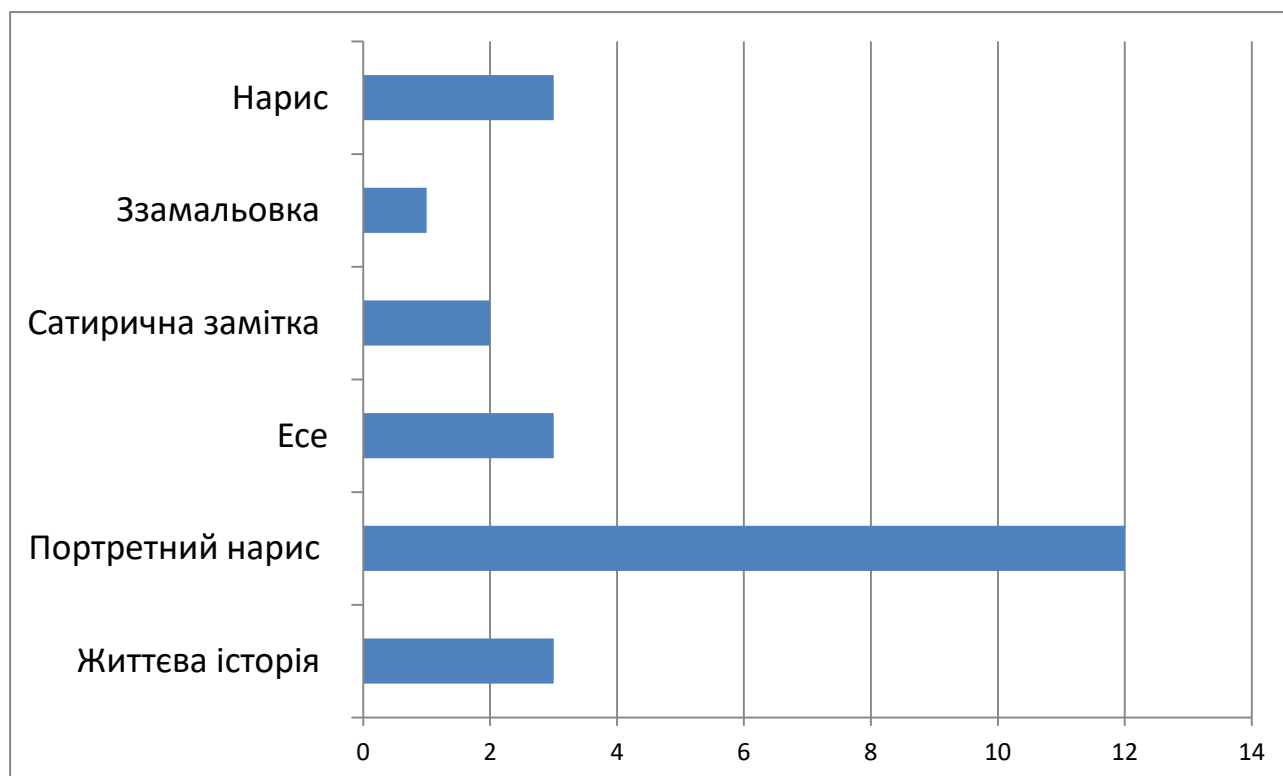

Рис. 2. – Жанрові різновиди художньо-публіцистичних матеріалів у «Газеті по- українськи»

Тематика матеріалів «Газети по-українськи», написаних у жанрах художньої публіцистики, різноманітна, як це можемо побачити на рисунку 3. Усі матеріали ми об'єднали у такі тематичні групи: 1) історія, 2) мистецтво, 3) здоров'я, 4) політика, 5) освіта, 6) війна на сході України, 7) спорт.

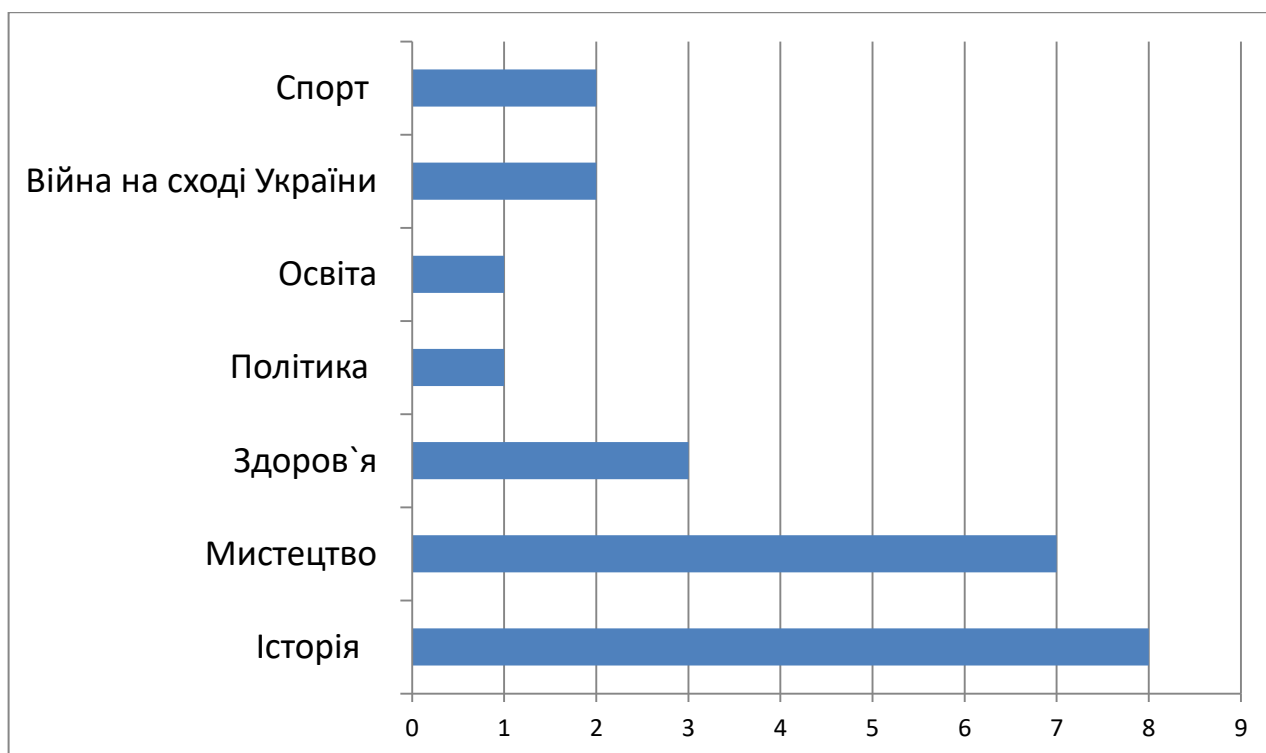

Рис. 3 – Тематика художньо-публіцистичних матеріалів
«Газети по-українськи»

Аналіз «Вінницької газети» за березень 2021 року – це 84 матеріали – показав, що журналісти цього видання у зазначений час не підготували жодної публікації у жанрах художньої публіцистики. Ми звернулися до сайту газети <http://vin-gazeta.net/>. Видання має такі рубрики: Новини міста, Культура, Освіта, Спорт, Портрет без рами, Здоров'я. Проте матеріали художньої публіцистики ми спостерігали лише в колонці редактора, в рубриці «Враження» та в рубриці «Портрет без рами». Тут ми могли віднайти такі жанрові модифікації художньої публіцистики:

Проблемний нарис: Шевченко мав не гонор, а гідність. А ми? (18 лютого 2014);

Замальовка: «Ти у серці моїм не гостя» (23 квітня 2011);

Нарис-подія: «За вінницьким часом» (05 квітня 2011);

Подорожній нарис: «Відкриваємо Україну для себе» (Наталка ТЕРЕН, 05 лютого 2016); «МАЛЬТА: музей історії культур» (Людмила Ольховська, 03 липня 2015); «Про острів женихів, місто-натхнення і земний рай» ("Вінницька

газета", 26 червня 2015); «Naktīs, šaurās Vecrīgas ielās» («У вузьких вуличках Риги»);

Портретний нарис: «Вадим Василенко: «Українця перетворили на такий собі генно-модифікований організм» (Валентина ПУСТІВА, 01 липня 2016); «Галина Якубович: «Ставлюся до людей так, як хочу, щоб ставилися до мене» (Олеся ШУТКЕВИЧ, 16 жовтня 2015); «Олександр Федоришен: «Я щасливий, бо займаюся тим, що люблю» (Олеся ШУТКЕВИЧ, 13 лютого 2015); «Володимир Шамрай: «Щасливий, що допомагаю людині вберегти найцінніше – життя» (Олеся ШУТКЕВИЧ, 24 жовтня 2014); «Володимир Кістіон: «Найбільше зло – образити даремно» (Олеся ШУТКЕВИЧ, 16 травня 2014); «Наталія Гетце: «Я можу йти ще довго після позначки «більше не можу» (Ольга ГУСАК, 22 січня 2013).

Ми систематизували наші спостереження й узагальнили в діаграмі на рисунку 4.

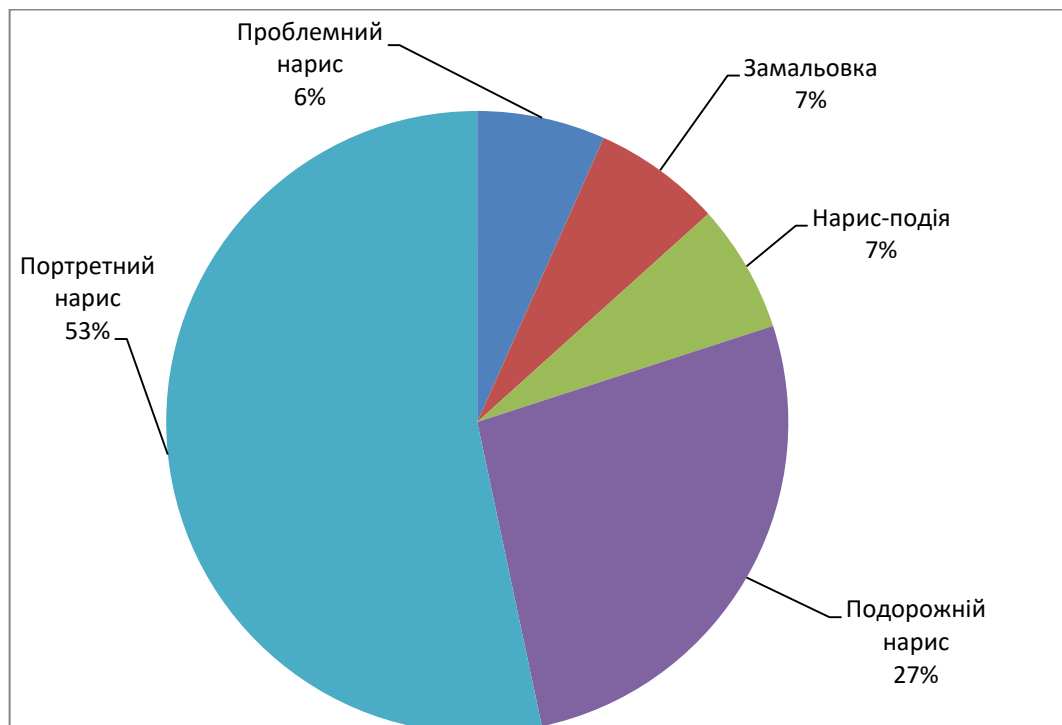

Рис. 4 – Жарові різновиди художньо-публіцистичних матеріалів «Вінницької газети»

Як засвідчують статистичні дані, найбільш популярним у групі художньо-публіцистичних жанрів є нарис, а саме – портретний і подорожній.

Загалом же видання абсолютну перевагу надає інформаційним жанрам.

3. Специфікація інформаційного продукту

У підготовці власного інформаційного проекту ми опиралися на теоретичні основи підготовки художньо-публіцистичних матеріалів, а саме врахували жанрову специфіку нарису та його жанрових різновидів та есе, а також врахували результати наших спостережень щодо жанрової палітри художньо-публіцистичних матеріалів у ЗМІ, їхньої тематики та частотності публікацій. Наш інформаційний проєкт – це чотири друковані матеріали:

1. «Як тіло худне – розум бенкетує» – проблемний нарис, у якому ми намагалися привернути увагу до проблеми анорексії, підвищити обізнаність населення щодо цього небезпечного явища, застерегти осіб із групи ризику, розкрити причини анорексії, її зумовленість соціально-психологічними чинниками, які безпосередньо впливають на внутрішній світ типового хворого, зменшити байдужість і закликати до толерантного ставлення до людей навколо нас.

2. Живопис як мистецтво людського життя – есе, у якому ми привертаємо увагу до світу мистецтва як форми вираження особистісних прагнень і почуттів, як форми духовної і кар’єрної самоідентифікації.

3. Про війну, весну і ... картоплину – портретний нарис, у якому ми особливу увагу приділили особистості героїні оповіді і водночас намагалися показати на її прикладі типові проблеми сучасного суспільства. Так, в образі героїні нарису ми показали долю дітей війни, привернули увагу до цієї категорії людей, яких з часом залишається все менше, але вони мають певні потреби – не тільки матеріальні, але й духовні, які держава може задовольнити. На приклад

життя героїні показано оптимізм, відповідальність, життєствердність непересічної особистості.

4) Ковідіотизмом по вірусах та пандемії, або карантин по-українськи – сатиричне есе, де ми привертаємо увагу до соціальних питань, викликаних ситуацією в Україні, зумовленою пандемією COVID-19.

Загальний обсяг матеріалів – 20 101 знаків, що становить 0,5 авторського друкованого аркуша.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балаклицький М.А. Есе як художньо-публіцистичний жанр: Методичні матеріали для студентів зі спеціальності «Журналістика». Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2007. 74 с.
2. Бідзіля Ю. М. Словник журналіста: терміни, мас-медіа, постаті. Ужгород: ВАТ «Видавництво Закарпаття», 2007. 224 с.
3. Галич О. А. Теорія літератури. Підручник. К. Либідь, 2001. 488 с.
4. Галич О. А. Теорія літератури: підручник. Київ: Либідь, 2001. 408 с.
5. Глушко О. К. Художня публіцистика: європейські традиції і сучасність: монографія. Київ: Арістей, 2010. 192 с.
6. Глушко О. К. Художня публіцистика: традиції, проблеми, перспективи [Електронний ресурс]. *Наукові записки Інституту журналістики : Щоквартальний науковий збірник*. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут журналістики. – Київ : Інститут журналістики, 2008. – Т. 32 – URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2345>.
7. Журбіна Є. І. Теорія і практика художньо-публіцистичних жанрів. М., 1969. 286 с.
8. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості: підручник. Львів: ПАІС, 2008. 276 с.
9. Здоровега, В. Й. Теорія і методика журналістської творчості [Текст] : підручник. 2-е вид., перероб. і доп. Львів : ПАІС, 2004. 268 с.
10. Лешко У. Типологія жанрів інтернет-журналістики: теоретичні аспекти. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2018. Випуск 44. С. 246–253.
11. Серажим К.С. Текстознавство: Підручник. 2-ге вид. Київ : Київський університет, 2012. 528 с.
12. Сніжко О. Жанрова система публіцистичних текстів. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Випуск 26. С. 237–240.

13. Тертычный А. А. Жанры периодической печати: учебное пособие. М.: Аспект Пресс, 2000. 310 с.
14. Титаренко М. Феномен публіцистики: проблема дефініцій / М. Титаренко // Вісник Львів. ун-ту. Сер. : Журналістика. – 2007. – Вип. 30. – С. 41–50.
15. Тонкіх І. Жанри в інтернеті: навчальний посібник. Запоріжжя : ЗНТУ, 2017. 130 с.
16. Хороб С. С. Публіцистика: жанр літератури чи журналістики? *Прикарпатський вісник НТШ. Слово.* – 2019. – № 2(54). С. 364–370.
17. Цимбаленко Є., Соколова К. *Трансформація журналістських жанрів.* Інформаційне суспільство. 2013. Випуск 17. С. 80–83.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ

Як тіло худне – розум бенкетує

«Як тіло худне – розум бенкетує», - писав Вільям Шекспір і не помилився, бо ж розум справді бенкетує, напоюючи приречені думки п'янкою ейфорією примарного успіху. «У мене все виходить, я молодець, я впевнено йду до своєї цілі, як добре, що я вирішила худнути», – радісно говорить наївна одинадцятикласниця, захоплено розглядаючи у дзеркалі, як чудово висить на ній новенька трендова сукня...Та ще мить – і вразливе серце тоне в самовбивчій хвилі розчарування і відчаю, спустошено волаючи: недостатньо худа, недостатньо гарна. Істеричні сльози градом котяться по обличчю, а зім'ятий із невимовною злістю дизайнерський одяг роздратовано летить у шафу. «Ненавиджу своє тіло, я нікчемна, огидна, безвольна...», – з образою на себе говорить бідолашна дівчинка-метелик, її обурюють школа, життя і люди, їй бридко від своїх параметрів і форм. Судомно хапаючи за руку вірну подругу Анорексію, вона нервово благає: «Підкажи, що робити. Я хочу бути краще, я хочу змінити все...». І відповідь мимоволі зринає у глибинах втомленої свідомості: не їж, ти споживаєш надто багато калорій...

Анорексія – спосіб привернути увагу. Вона вкладає у серця своїх жертв німу образу і почуття непотрібності: «подивися, тату, яка я худенька, поцікався мною, обійми, приголуб, не йди, будь ласка, бачиш, як мені погано, я так хочу, щоб ти був поруч...», «не хвилюйся, мамо, я давно доросла і сильна, без твоїх порад знаю, як краще, не марнуй на мене свій час, ти ще будеш мною пишатися...», «як ти міг, коханий, я ж ціную тебе більше за життя...та ти ще пошкодуєш...», «я знаю, бабусю, що сестру ти любиш більше, продовжуй вихвалити її, вона і справді краща...». Душа розбивається на друзки від убивчих децибел несправедливості, та уста мовчать, затаївши перспективний проект самознищення.

Не отримуючи уваги від рідних, дівчатка-метелики шукають її у тенетах соціальних мереж: читають красномовні пабліки на зразок «0% жирності», «Кістки», «40 кілограм» і ведуть щоденники харчування: завантажують мотиваційні картинки, рахують калорії, записують фізичні вправи, спілкуються, ділячись успіхами і невдачами. У колі однодумців вони на декілька годин відчують себе значимими і потрібними. Така увага, ув'язнена в мегабайти і хронологічні рамки, підштовхує на нові «рекорди зі стрімкого втрачання ваги» та змушує знущатися над собою із ще більшим ентузіазмом.

Анорексія – хвороба відмінниць. У нестримному бажанні завжди бути кращими вони вигадують собі нерозумно високі цілі і встановлюють жорсткий тотальний контроль: щоденне зважування, заміри, фіксація результатів і «система штрафів» за кілька набраних грамів. Страх погладшати не полишає їх ні на хвилину. І навіть пізно вночі чи о 5 ранку вони можуть старанно стрибати на скакалці, займатися із гантелями чи качати прес. Дівчаток-скелетів неможливо нагодувати: для друзів вони завжди «щойно поїли», а перед батьками професійно грають роль «здорової доньки, яка регулярно харчується». Виливаючи у раковину мамин борщ, ховаючи у шухляду бутерброди і без докорів сумління постійно викидаючи хліб та котлети, вони готують для рідних млинці, залишають на кухні брудний посуд і обгортки від цукерок – умілі декорації власного «ситого життя».

Тримаючись тиждень лише на зеленому чаї, жертва модних глянців може годинами розповідати про смачні пиріжки із вишнями, якими її частувала знайома, чи про ніжний стейк в ресторані навпроти. Вона майстерно маскує свою худорлявість, одягаючи широкі масивні светри і просторі штани, і, попри зовнішній спокій, у душі нестерпно обурюється при кожній згадці про їжу. Вона впевнена: від щасливого життя її відділяє лише зайва вага, і наполегливо продовжує худнути.

Навіть найдовершеніші машини інколи виходять із ладу. Дівчатка з нав'язливою ідеєю схуднення теж не виняток. Ненароком з'ївши «зайву» цукерку, вони спершу докоряють собі за слабкодухість, намагаються опанувати

ситуацію, та вже за декілька секунд зі звірячою жадібністю поглинають хліб, м'ясо, печиво, кетчуп і булки... Виснажений організм прагне втамувати голод, але не може. «Це лише сьогодні я дозволяю собі все, завтра лише кефір, післязавтра лише вода», – заспокійливо говорить собі хвора на анорексію, кілограмами скуповуючи вафлі, тістечка і трубочки зі згущеним молоком. Замикаючись у кімнаті, вона годинами приречено їсть омріяні ласощі, не відчуваючи запаху і смаку, їсть до нудоти, підвищеного тиску і болю у щелепах... Розлади харчової поведінки сильніші за наркотичну залежність. Усвідомивши, що їжа закінчилась, дівчинка-метелик маніакально шукає нової «дози». Витрачаючи за раз усі накопичені кошти, вона купує у найближчому магазині крекери, круасани, сосиски, еклери... і починає їх їсти прямо на вулиці, незважаючи на здивовану реакцію перехожих. Лікарі називають таку поведінку «компульсивним переїданням». Та зневіреній у власних силах заплаканій дівчинці, яка засинає у недоїдках і з думками про самогубство, байдуже до медичних термінів. Вона хоче бути бажаною, та клітина за клітиною, поступово руйнує себе. Часті напади неконтрольованого голоду згодом переростають у булімію, та це уже зовсім інша історія. Діаметрально протилежна, але не менш сумна.

«Ой ходить Сон, коло вікон, а Дрімота – коло плота», – підступно наспівує Анорексія слова рідної маминої колискової, проте дівчинка із червоною стрічкою на худенькому зап'ясті не спить, її думки десь далеко: «Я безвольна, не хочу гладшати, яблуко на вечерю це занадто, не можна їсти після шостої, не можна їсти вуглеводи, не можна їсти...». Відчай руйнує її зсередини, змушуючи до рішучих «екстрених» дій. Години у вбиральні, літри крижаної води з корицею, виснажливі тренування до втрати свідомості... «Я заслужила це, їжа отрує мене; я з'їла шматочок, тому мушу покарати себе; я брудна... треба очиститися, останній раз, це справді останній раз», – зграями чорних граків кружляють сполохані незв'язні думки в агонії здорового глузду і бажанні катарсису. На жаль, такі маніакальні напади самокритики ніколи не бувають в останнє. Всоте зрошуючи сльозами холодні кахлі вбиральні,

дівчинка-метелик зрозуміє, як сильно хоче жити і бути «як всі», звичайною, непоказною. Натхненний, загнаний у глухий кут, виснажений розум обнадійливо запитає: може ще не пізно все повернути?... Та шлунок давно не приймає їжу, м'язи і внутрішні органи критично атрофовані, від нестачі незамінних поживних речовин випадає волосся, кришаться зуби, ламаються нігті і шкіра нагадує зім'ятий низькопробний папір... «Не пізно що?! Їсти? Подивися на себе в дзеркало...Ти гладка і нікчемна...Та я знаю, як це виправити: сувора дієта зробить з тебе красунечку», – лагідно нашіптує вірна подруга Анорексія, співчутливо обіймаючи дівчинку-максималістку за неприродно худорлявий стан. Вона знає, як втертись у довіру і змусити прихильниць модельної зовнішності шукати чергову «супер-дієту».

Пацієнти із діагнозом «анорексія» страждають не від харчових розладів, а від нестачі любові. Байдужі працівники психлікарень не знають, що назначати потрібно не антидепресанти, а підтримку і турботу близьких. Решітки на стінах, осуд, примусове годування, обшуки і постійний моральний тиск...Як би не старалося Міністерство Охорони Здоров'я, анорексія не лікується насиллям і в більшості випадків не лікується взагалі. Ви хочете позбутися кількох зайвих кілограмів? Не рахуйте калорії, почніть насолоджуватися життям.

Живопис як мистецтво людського життя

Є світ, де все навколо — малюнок. Де править техніка і колір, що тримають під контролем види, жанри, стиль. Тут безлад, але не хаос; буйство фарб, але не розбрат. Тут правлять божества — художники: Леонардо да Вінчі, Альбрехт Дюрер, Франсиско Гойя, Вінсент ван Гог, Іван Айвазовський, Клод Моне, Сальвадор Далі та інші, чії твори — ікони.

Цей світ названо живописом. Частка всесвіту Мистецтва. Тут приймають всіх до одного. Не засуджують за стиль та обрану палітру. Цінують завзятість і труд, індивідуальність і самовираження, будь то академічний малюнок,

виконаний за всіма можливими правилами побудови, або абсурд, ідею якого завжди складно зрозуміти.

І нехай написане мною лише красива фантазія, вигадка. Казка далека від реальності. Але вона містить свою, не менш красиву, правду. Чи здогадуєтесь ви? Чи знаєте яку? Правда в тому, ми не бачимо лісу за деревами й послуговуємося лише прямими визначеннями, забуваючи метафори й образи. Адже живопис не обмежений поняттями «мистецтво» і «картина». Ми всі — частини одного малюнка під назвою життя, де кожен з нас — графічне зображення, особливого стилю, форми, кольору, властивого тільки нам одним.

Живопис дарує людям свободу. Людина має право вибирати матеріали, жанр, стиль. Різноманітність, яка не ставить в залежність, а допомагає знайти справжнього себе. Спочатку криштально чисте полотно з часом наповнюється все новими мазками й барвами, утворюючи неймовірної краси історію, написану думками, діями та рішеннями.

Людина має право самостійно обирати своє життя, його перебіг та результат. Усе це зовсім не спонтанність і не жарт долі, а наслідки. Наслідки людської діяльності або бездіяльності. Рішучості або невпевненості. Наслідки нанесених мазків. Ми відповідаємо за свою картину. Ми у відповіді за своє минуле, справжнє та майбутнє, і лише нам вирішувати, залишиться воно начерком або засяє яскравими фарбами.

Полотно всього одне, і залишене на ньому залишиться назавжди. Тому, думай і роби те, що подобається. Твори так, як сам того бажаєш. Так, щоб потім не шкодувати й не ненавидіти закінчену картину, а любити й захоплюватися нею. Так, щоб відчути себе на сьомому небі.

Є світ, де все навколо — малюнок. Де править техніка і колір, що тримають під контролем види, жанри, стиль. Тут безлад, але не хаос; буйство фарб, але не розбрат. Тут правлять художники, а зветься це місто Землею.

Про війну, весну і ... картоплину

...Вона не любить розповідати про своє дитинство, бо народилася в 1939 році. Там не було ані моря, ані ляльки-Барбі. Була війна. Чотирирічну Валю (Валентину Степанівну Бакалець) разом із мамою, бабусяю та двома сестрами депортували на примусові роботи до Німеччини.

Її дитинство - це табір, зовсім не схожий на Артек, рідка юшка з брукви, дерев'яні таборові чобітки. Побої.., злісні окрики..., страх... Кожної миті вона могла загубити своїх – їх могли розлучити. Чотирирічна дитина почувається захищеною у світі, коли поруч близькі, найдорожчі люди: через їх лагідні погляди та дотики, через звичайні слова - рідною мовою. А там... там були чужі і жорстокі

Виявляється, дитяча пам'ять вибіркова: головні події долі вона фіксує на все життя. При цьому в першу чергу - найжахливіші. Потім ці картинки з'являються у снах, наче плівка кінематографа, і все переживається заново.

Їх дивом не розлучили, вони дивом усі вижили. Разом пройшли через пересильні, фільтраційні виправно-трудова табори, через шерехи тьмяних бараків, поряд з якими цілодобово гула піч, де спалювали людей. Вони дивом повернулися на Батьківщину. Що ж, «часів не обирають, в них живуть і помирають...»

Валентина Степанівна говорить, що багато чого пам'ятає з тих жахливих днів, хоч була ще дуже мала:

- Дещо мені розповіли мама і сестри. Але ми рідко про це згадуємо, коли збираємось разом, бо це занадто боляче... Людей заганяли в ешелони, незважаючи, чи це дитя, чи старенька бабуся, чи жінка з немовлям. Насильно вантажили у вагони, в яких зазвичай возять худобу. Крик, стогони, плач. Люди не знали, куди їх везуть. Прощавай, Україно! Голодні, роздягнені, перелякані, ми проїжджали станцію за станцією. Коли черговий світлофор подавав знак на зупинку, потяг збавляв швидкість. Мама та інші жінки вискакували з вагонів,

щоб схопити якусь морквинку чи буряк, що росли на маленьких грядках уздовж залізничної колії. Охоронці били їх. Це був серпень 43-го...

Їх привезли до Гамбурга. У таборі постригли, одягли в смугастий одяг. Кожного ранку о 6 годині під конвоєм гнали з бараків, обнесених колючим дротом, на фабрику. Вони працювали по 12-14 годин на добу – вантажили 100-кілограмові мішки калійної солі у вагони. Була встановлена норма, і якщо її не виконували, не давали їжі або ж кидали до карцера. Знайшлася робота і для дітей, для Валі і її сестер – п'ятирічної Ліди і дев'ятирічної Ані. Навіть якщо ти маленький, все одно маєш заслужити «на пайку». А ввечері знову табір. «Апель» – вечірня перекличка. Замість ліжок – двоповерхові нари. Важкий сон. Постійне нестерпне відчуття голоду. На одязі тавро - нашивка «OST» («Ostarbeiter» – працівник зі Сходу, слов'янський раб). Собаки. Брутальна охорона. Ще зранку працювали поруч – а ввечері помирали – швидко і часто...

Радянські війська звільнили в'язнів табору у квітні 1945. Родина повернулася додому, у Нову Водолагу, що на Харківщині. На місці рідної домівки - купка попелу.

Спочатку жили в будці стрілочника, потім якийсь час – на вокзалі. Майже відразу почали будувати собі землянку з глини. Землянку-хатинку заввишки у 2 метри, у якій були маленькі вікна. Спали вони на підлозі. Але були такими щасливими: ми – живі, повернулися додому, маємо своє житло... А потім і батько, про якого вони нічого не чули з початку війни, прийшов із фронту. Радощам не було меж!

Перші повоєнні роки були важкими: люди пухли від голоду, помирали. Мама їздила на товарному потязі у Брянськ міняла там мило і сірники на лущиння з картоплі. Посеред їхньої землянки стояла пічка-буржуйка. На ній двовідерний чавун. Кожен з членів родини отримував по літровій металевій кружці юшки з лущиння. Чуні були одні на трьох із сестрами. Але все пережили - і війну, і рабську працю, і голод.

Як не було важко, а батьки трьом своїм донькам дали освіту. Валентина закінчила швейне відділення технікуму легкої промисловості і отримала

направлення на Вінниччину в Бар. Має 57 років безперервного трудового стажу. Працювала майстром швейного виробництва, інженером-технологом, головним інженером. 27 років - військо-вим представником на швейних підприємствах, які виконували спецзамовлення для Міністерства оборони. За сумлінну працю і за своє «табірне» дитинство нагороджена багатьма медалями, орденом «За мужність». У 2008 році Валентина Степанівна отримала орден святої княгині Ольги III ступеня.

Вона завжди серед людей, тягне на собі віз громадських доручень. Відповідальний секретар ради ветеранів міста. Опікується ветеранами війни і праці, дітьми війни, вдовами. Очолює Барське відділення Української спілки в'язнів - жертв нацизму. Колись воно нараховувало 163 члени, тепер - 12. З кожним днем їх все менше ...

11 квітня - в Міжнародний день визволення в'язнів фашистських концтаборів, в сумну дату, вони збираються разом.

– Мої товариші по спілці гідно пройшли всі жахіття, витримали нелюдські умови, повернулися додому, не зламалися, не озлобилися, продовжуємо гідно жити, – говорить пані Валентина. – Ми всі є свідками страшної історичної правди, про яку повинні знати всі і в XXI столітті. Тому я частенько виступаю у школах перед дітьми, У місцевих музеях...

Особливим і більш приємним святом є для неї 9 Травня. Та вона соромиться одягати в цей день свій жакет з орденами і медалями: вважає це недоречним – вона ж не воювала, не стріляла, не брала участі в бойових діях. Але ж у кожного своя битва з війною.

Енергії та оптимізму цієї жінки можна по-доброму позаздрити – Валентина Степанівна постійно навідує самотніх вдома і хворих в лікарні, вирішує їх численні проблеми, організовує різдвяні зустрічі для своїх підопічних, міські конкурси дитячих малюнків і вечори пісень воєнних років, присвячені Дню Перемоги, працює з донькою Іриною на городі, йде помолитися до храму, навідує цікавий мистецький захід в бібліотеці... А ще - подорожує разом з членами своєї спілки по Україні, Білорусі, Польщі та

Німеччині. Вони бувають у музеях і палацах, а ще – навідують концтабори вже як їх в'язні, а екскурсанти. І це завжди боляче. Такі мандрівки організовує для них київський офіс всеукраїнської спілки в'язнів.

Вона безмежно любить життя, бо неоднаразово була на волосинці від смерті. Доля спланувала для неї і її рідних нелюдські випробування, а хтось там, на горі, вирішив зберегти цю родину.

Як ніхто інший, вона знає ціну добра й милосердя, бо на все життя запам'ятала одну-єдину картоплину, що дивом потрапила за колючий дріт, яку поділили на декілька однакових шматочків – для членів родини і тих, хто поруч: українці в таборі трималися разом і допомагали одне одному, як могли.

Вона щаслива, що має доньку Ірину, онука Вадима і правнучка Максима. Її батьки та чоловік померли, сестри Ліда і Аня – живі, слава Богу, більш-менш здорові...

Вона щаслива, що є в цьому світі весна, сонце, квіти. Що цвітуть бузок і жасмин. Що життя продовжується.

Ковідіотизмом по вірусах та пандемії, або карантин по-українськи

Чи думали ми, що чума, холера, іспанка, ебола, свинячий або птичий грип – не останні епідемії в історії? Підозрювали (в кого був на це час у шаленому ритмі теперішнього життя). Чи очікували на спалах нового вірусу? Малоймовірно. Чи були ми, пересічні громадяни, та влада до нього готові? Ми – певною мірою, влада – аж ніяк.

Запасів гречаної каші в країні, як виявилось, явно замало, та й засобів особистої гігієни... Тільки жителі хотіли поповнити оті запаси, як магазинні полиці різко спорожніли. Не біда, звичайно. Нині навчилися адаптуватися до всяких негараздів та непереливків. Не достатньо їжі, так будемо пити! І не лише воду з крана. А що? Людині – задоволення, організму – дезінфекція. І здоровий, і розслаблений, і життя вже прекрасне. Чим не казка? Закрився в своєму бункері, подалі від соціуму, і насолоджуєшся, сидячи в противогазі, видом полиць, забитих вщерть крупами, консервами і стопками туалетного паперу. Паніка? Так, є трохи, але ж як без неї? Зате потім яке прекрасне почуття безвиході! Проводиш час, виливаючи на себе тони антисептика, намилюючи руки кожні 5 хвилин і пачками поглинаючи вітаміни, періодично скаржачись на безвідповідальність інших, що ігнорують обмеження...

А що інші? У них немає забитих продуктами сховищ, немає резерву засобів особистої гігієни, і аптечки не забиті противірусними пігулками. Так вийшло вже, що не носять масок і вдома не сидять, все гуляють. Соціальна дистанція? Про що ви? Вистачило впливу месенджерів, зараз потрібні тактильні контакти. Як же можна не обійняти друга, рідного як брата, і не потиснути руку знайомому? До того ж, чи існує вірус взагалі? Може, це всього лише чергова гра влади, не більше. Статистика невірна, цифри брешуть, доказів існування вірусу – нуль. Хто його бачив? Навіщо ж напружувати свою нервову систему через те, чого немає? Краще провести час із користю, серед натовпу людей, відчуваючи себе частиною соціуму, тобто людиною, а не асоціальним кротом – ось воно щастя!

Є й дивні особистості. Таких називають адекватними. У сховищах не ховаються, але й по вулицям без потреби не дефілюють. Живуть як жили, лише в щоденний набір маску включають. Спокійно оцінюють ситуацію, аналізують і, ви уявляєте, думають! Їх не побачиш серед натовпу протестуючих проти карантину чи ще чогось там, як і серед магазинної черги одразу з десятками упаковок локшини. Та й телевізійну локшину майже не вживають. Дивні, бо нормальні, але виглядають якось ненормально. Адже проживати так пандемію – нудьга смертна. У моді зараз – атеїсти, віруючі та конфлікти між ними. А ось адекватність – нікому не потрібна риса, що абсолютно не в'яжеться з поняттями «вірус» і «епідемія».

Кожен вибрав свою касту: бути ковідіотом, кидаючись у різного роду крайнощі, або звичайною людиною, здатною використовувати розум за призначенням. Приміряти на себе роль «Фоми невірного», заперечувати або ж думати головою – вибір і можливість кожного. Головне мати на увазі, що й наслідки рішення для кожного різні.

ВИСНОВКИ

Виконання поставлених у кваліфікаційній роботі завдань дозволило зробити такі висновки.

1. Художньо-публіцистичні жанри поєднують в собі два методи відображення дійсності. Художність – як образне відображення дійсності, моделювання ситуації, зображення реальних або придуманих подій. Публіцистичність виражається через документальність, пафос і тенденційність оповіді розповіді, можливості тільки домислу, але не вигадки. Конкретний, документальний факт ніби відходить на задній план, поступаючись місцем враженню автора від цього факту, його оцінці, авторській думці.

2. Моніторинг видань «Газети по-українськи» та «Вінницької газети» дозволив з'ясувати, що журналісти доволі рідко використовують художньо-публіцистичні жанри. У «Газеті по-українськи» частка художньо-публіцистичних жанрів у матеріалах за лютий 2021 року становить 8,5%. У «Вінницькій газеті» за цей період не опубліковано жодного матеріалу в жанрах художньої публіцистики. Найбільш популярним серед художньо-публіцистичних жанрів в обох виданнях є нарис. Абсолютна більшість художньо-публіцистичних матеріалів представлена портретним нарисом. Крім того, у виданнях функціонують такі жанри, як подорожній нарис, нарис-подія, замальовка, життєва історія, есе, сатирична замітка. У цих жанрах подаються матеріали, які тематично представлені такими групами, як культура, освіта, мистецтво, історія, професійна творчість, політика тощо.

3. З урахуванням теорії художньо-публіцистичних жанрів, результатів моніторингу інформаційного контенту ми підготували власний інформаційний проєкт. Це проблемний нарис «Як тіло худне – розум бенкетує», у якому ми намагалися привернути увагу до проблеми анорексії, розкрити її соціально-психологічні причини. Есе «Живопис як мистецтво людського життя» привертає увагу до світу мистецтва як форми вираження особистісних прагнень і самореалізації. Портретний нарис «Про війну, весну і ... картоплину» через

життєпис головної героїні актуалізує долю дітей війни, розкриває активну соціальну позицію людини. У сатиричному есе «Ковідіотизмом по вірусах та пандемії, або карантин по-українськи» ми привертаємо увагу до соціальних питань, викликаних ситуацією в Україні, зумовленою пандемією COVID-19.

Загальний обсяг матеріалів – 20 101 знаків, що становить 0,5 авторського друкованого аркуша.